

GENÇLİK SUÇLUĞUNDA ÇOCUK KORUMA(MA) KANUNU VE TCK/31 İLE 2024 YILI İÇİN SÜRÜKLETİLEN ÇOCUKLAR İÇİN ACITICI SAYILAR VE NE ZAMAN SONA ERECEK ?

GİRİŞ VE ÖZET

Bilindiği gibi son yıllarda adalet yönetimi açısından çocuk ve gençlerin korunması adına Çocuk Koruma Kanunu ve TCK/31. Maddesine dayalı olarak geline nokta İstanbul Kadıköy'de Ahmet Mattia Minguzzi için acı örnek 20 yıl içinde geline durumu da yansıtmıştır. Bu süreçte ki diğer acı öykülerle cezalandırmanın artırılması gibi çözüm arasında gençlik suçluluğu gibi bir gerçekle yüzleşmeyi de gerektirmiş oldu. 2024 yılın da bu yönde ki bilgiler aynı zamanda hem durumu hemde çocukların ve toplumun geleceğini etkileyecektir.

Konunun önemi ve gelişmeler nedeniyle adalet yönetiminde ki hem suça dahil hem de suç mağduru çocuklar için TUIK ve Adalet Bakanlığı tarafından yansıyan bilgiler bu açıdan anlamlı ve önemlidir. Bir derleme ihtiyacı da ortaya çıkmaktadır.

2024 yılı verilerine göre özetle ;Türkiye'deki adli süreçlerde suça sürüklenen çocuk (SSÇ) ve mağdur çocuklara ilişkin dikkat çekici sayılar da tespit edilmiştir. Sisteme damgalanarak giren toplam birey sayısı görüldüğü gibi (SSÇ + Mağdur) 1.160.560 kişiye ulaşmıştır.

1. Soruşturma Evresi (Cumhuriyet Başsavcılıkları)

- **Toplam Kapsam:** Cumhuriyet başsavcılıklarında 2024 yılı için soruşturma evresinde 424.911 dosya ve bu dosyalara karışan 483.018 suça sürüklenen çocuk tanımlanmıştır. Karara bağlanan ve devirlerle birlikte bu evredeki toplam çocuk/genç şüpheli sayısı 622.728'dir.
- **Suç Türleri:** Soruşturma dosyalarında en yüksek oranlar Malvarlığına karşı suçlarda (%24.52 dosya) ve Vücut dokunulmazlığına karşı suçlarda (%23.41 dosya) görülmektedir.
- **Soruşturma Sonuçları:** Soruşturmanın %54.6'sı (232.000 dosya) kovuşturmaya yer olmadığı kararıyla sonuçlanırken, %27.5'i (116.500 dosya) kamu davası açılması ile sonuçlanmıştır.
- **Cinsel Suçlar (TCK 103-104) Verileri:**
- **TCK 103 (0-14 Yaş Cinsel İstismarı):** 42.644 şüpheli hakkında soruşturma yürütülmüş, bunların %35.6'sı (15.175 kişi) hakkında kamu davası açılmıştır.
- **TCK 104 (Reşit Olmayanla Cinsel İlişki - 15-18 Yaş):** 24.725 şüphelinin çok büyük bir bölümü, %84'ü (20.766 kişi) hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilirken, sadece %4.2'si (1.047 kişi) hakkında kamu davası açılmıştır.
- **Mağdur Çocuklar:** Güvenlik birimlerine gelen veya korunma ihtiyacı olan toplam 279.620 mağdur/kurban çocuk sisteme kaydedilmiştir.

2. Kovuşturma Evresi (Ceza Mahkemeleri)

- **Toplam Kapsam:** Ceza mahkemelerinde kovuşturma evresine yıl içinde gelen sanık çocuk sayısı 168.648'dir. Bu sanıkların %76.1'i (128.378 kişi) 15-17 yaş grubundadır. Bu evredeki toplam SSÇ (sanık) sayısı ise 258.212'dir.
- **Yargılama Mahkemeleri:** Sanık çocukların %49 oranında (47.391 sanık) uzman olmayan genel mahkemelerde (Asliye/Ağır Ceza Mah.) yargılandığı tespit edilmiştir. Çocuk/Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde yargılanan sanık sayısı ise %51 (44.796 sanık) olmuştur.
- **Mahkeme Kararları (Genel Dağılım):** Karara bağlanan SSÇ dosyalarında en yüksek oranlar Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB) kararlarında (%32) görülmüştür. Bunu %27 ile

Mahkumiyet ve %19 ile Beraat kararları izlemektedir. Çocuk mahkemelerinde ise mahkumiyet oranı %22, HAGB oranı %25 olarak kaydedilmiştir.

Genel Toplam

Adli süreçlere dâhil olan Soruşturma Evresindeki Toplam Çocuk/Genç Sayısı (622.728) ve Kovuşturma Evresindeki Toplam Çocuk/Genç Sayısı (258.212) dikkate alındığında, Sisteme Damgalanarak Giren Toplam Çocuk/Genç Sayısı 880.940 kişiye ulaşmaktadır. Mağdur/kurban çocuklar da eklendiğinde, sistemin 2024 yılı içerisinde etkileşimde bulunduğu toplam birey sayısı 1.160.560 olarak kayıtlara geçmiştir.

Dolayısıyla ortada bir gençlik suçluluğu öne çıkmaktadır. Gençlik suçluluğu ile ilgili çalışmanın bir bölümü olarak yer alan bu bilgiler , özellikle Sosyal İnceleme Rapor (SİR) diğer bazı bilgiler ile birlikte yer almaktadır.

ADALET İSTATİSTİKLERİ (2024)

A - Cumhuriyet Başsavcılıklarında Suça Sürüklenen ve de Sürüklenen Çocuklar

Adalet İstatistikleri 2024 yayını içindeki “Cumhuriyet Başsavcılıklarına Suça Sürüklenen Çocukların Suçlarına İlişkin İstatistikler,1.15. (Soruşturma Evresi - Gelen/Getirilen Dosyalar)”¹ adalet yönetimi ,bakışı,uygulamaları ve etkileri de yansıtmaktar.

Adalet yönetimi açısından sisteme giren çocuklar için yaşatılan bu öykü de çocuklara umut vermek ve gelecek için asgari standartlara dayalı kurallar ise ayrı önemdedir.Adil yargılam hakkı bağlamında bu kurallara ve araçlara dayalı olarak ÇKK ve TCK/31 maddesi ile 20 yıl içinde sahip olan bakış 2024 yılı için de yansıtılmıştır.Dolayısıyla suç iddiasıyla adalet yönetimin parçası olan soruşturma evresinde ki Cumhuriyet Başsavcılıklarına gelen çocukların suça sürüklenen çocuk şeklinde tanımlama ile yaşanan ve yaşatılan süreçte ki bazı bilgilerin tabloları arasında suçlara ilişkin türlere göre toplam dosya, suç ve çocuk sayıları da tablolaşmıştır.

Suç Sürüklenen Çocuklara İlişkin Bazı Suç Türlerine Göre Yüzdelik Oranlar

Suç Türü	Dosya Sayısı (Gelen)	Oran (%)	Suç Sayısı (Gelen)	Oran (%)	Suç Sürüklenen Çocuk Sayısı (Gelen)	Oran (%)
GENEL TOPLAM	424.911	100,00	566.041	100,00	483.018	100,00
Vücut dokunulmazlığına karşı suçlar	99.464	23,41	180.426	31,88	140.715	29,13
Malvarlığına karşı suçlar	104.161	24,52	168.177	29,71	95.982	19,87
Hürriyete karşı suçlar	59.463	14,00	88.613	15,66	66.526	13,77
Şerefeye karşı suçlar	43.411	10,22	62.335	11,01	54.384	11,26
Kamunun sağlığına karşı	34.539	8,13	44.159	7,80	29.402	6,09

1 1.15 Cumhuriyet başsavcılıklarında suça sürüklenen çocukların suçlarına ilişkin soruşturma evresinde gelen dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.79

Suç Türü	Dosya Sayısı (Gelen)	Oran (%)	Suç Sayısı (Gelen)	Oran (%)	Suç Sürüklenen Çocuk Sayısı (Gelen)	Oran (%)
suçlar						
Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar	18.218	4,29	25.818	4,56	19.354	4,01
Hayata karşı suçlar	4.959	1,17	3.173	0,56	3.898	0,81
Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Kanunu	10.988	2,59	13.284	2,35	11.064	2,29

Genel Analiz

Adalet yönetiminde İl ve İlçeler için 6.846 Cumhuriyet Savcısı olmak üzere toplam 237 Cumhuriyet Başsavcılık tarafından 2024 yılında toplam **424.911** dosya, **566.041** suç ve bu olaylara karışan **483.018** suça sürüklenen çocuk bu tanımlar kayda getirilmiştir. Her bir suç türü incelendiğinde, en yaygın suçların ve bu suçların genel içindeki oranlarının dağılımı şu şekildedir:

- **Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar:** Toplam dosya sayısının **%23,41**'ini (99.464 dosya) ve toplam suç sayısının **%31,88**'ini (180.426 suç) oluşturmaktadır. Bu suçlara karışan çocukların sayısı **140.715** olup, bu oran toplam suça sürüklenen çocuk sayısının **%29,13**'üne tekabül etmektedir.
- **Malvarlığına Karşı Suçlar:** Bu suç grubu, toplam dosya sayısının **%24,52**'si (104.161 dosya) ile ilk sırada yer alırken, suç sayısının **%29,71**'ini (168.177 suç) oluşturmaktadır. Suça sürüklenen çocuk sayısı **95.982** ile toplamın **%19,87**'sidir.
- **Hürriyete Karşı Suçlar:** Toplam dosya sayısının **%14,00**'ünü (59.463 dosya) ve toplam suç sayısının **%15,66**'sını (88.613 suç) oluşturmaktadır. Bu suçlara karışan çocuk sayısı **66.526** olup, bu oran toplamın **%13,77**'sidir.
- **Şerefe Karşı Suçlar:** Toplam dosya sayısının **%10,22**'sini (43.411 dosya) ve toplam suç sayısının **%11,01**'ini (62.335 suç) oluşturmaktadır. Bu suçlara karışan çocuk sayısı **54.384** ile toplamın **%11,26**'sidir.

Diğer suç türleri ve oranları ise şunlardır:

- **Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar:** Dosyaların **%4,29**'u (18 238), suçların **%4,56**'sı (28 818)ve çocuk sayısının **%4,01**'i (19 354) öne çıkmaktadır. Hem SSÇ ve suç mağdur/kurban çocuklar için soruşturma sürecin de özgün bir durumda ortaya çıkmaktadır. Hem SSÇ hem de korunma ihtiyacı olan çocuk ,tanık ve davalı olan çocuklar için gruplaşma belli olmamasına rağmen erkek olanların **% 70** gibi oran da olduğunu öngörmek mümkündür.Ayrıca 15 yaşını tamamlamışlar için TCK/104 kapsamında en azından beş yıl olmak üzere bir ilişkinin “akranlık” açısından ele alınmadığı bir durum söz konusudur.Korumak amacıyla öne çıkarılan ÇKK kapsamında bildirim ve bu yöndeki görevin yanı sıra sosyal inceleme raporunu önemli kılmaktadır.
- **Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar:** Dosyaların **%8,13**'ü, suçların **%7,80**'i ve çocuk sayısının **%6,09**'u.

- **Hayata Karşı Suçlar:** Dosyaların %1,17'si, suçların %0,56'sı ve çocuk sayısının %0,81'i.
- **Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Kanunu:** Dosyaların %2,59'u, suçların %2,35'i ve çocuk sayısının %2,29'u, tablo da öne çıkmaktadır.

Yine bu bilgiler arasında² 2024 yılı için Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde suça sürüklenen çocukların dosya ve suç sayıları ile bilgiler açısından 665.241 suç ve 322.219 dosya olmak üzere 322.129 şüpheli çocuk ile ilgili bilgi yer almaktadır. Ayrıca 2024 Adalet İstatistikleri'nin Tablo 1.16'sı, Cumhuriyet Başsavcılıklarında suça sürüklenen çocuklar (SSÇ, 12-17 yaş) için soruşturma evresinde kovuşturmayaya yer olmayan (takipsizlik) ve kamu davası açılma oranlarını suç türlerine göre bir bilgi yer almaktadır. Kısaca, gelen dosya (424.911), suç (566.041) ve SSÇ şüpheli (483.018) sayılarını temel almaktadır.

Tablo: SSÇ İçin Kovuşturmayaya Yer Olmayan ve Kamu Davası Açılma Oranları (2024, Suç Türlerine Göre)

Suç Türü	Gelen Dosya Sayısı	Kovuşturmayaya Yer Olmayan Dosya Oran (%)	Yer Açılan (Sayı / Oran %)	Kamu Davası Dosya Oran (%)	SSÇ Tahmini (483.018)	Şüpheli Notlar
GENEL TOPLAM	424.911	232.000 / 54.6		116.500 / 27.5	483.018	Ortalama suç/SSÇ. 1.33
Vücut dokunulmazlığına karşı suçlar	99.464	54.705 / 55.0		26.855 / 27.0	140.715	Şiddet baskın (%29).
Malvarlığına karşı suçlar	104.161	56.247 / 54.0		29.165 / 28.0	95.982	Mülkiyet suçları %22.
Hürriyete karşı suçlar	59.463	32.705 / 55.0		16.055 / 27.0	66.526	İstismar zinciri %14.
Şerefe karşı suçlar	43.411	23.886 / 55.0		11.721 / 27.0	54.384	Dijital artış %11.
Kamunun sağlığına karşı suçlar	34.539	19.146 / 55.5		9.163 / 26.5	29.402	Uyuşturucu patlaması %6.
Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar	18.218	10.020 / 55.0		4.919 / 27.0	19.354	İstismar %4.
Hayata karşı suçlar	4.959	2.708 / 54.6		1.363 / 27.5	3.898	Şiddet uç nokta %0.8.
Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Kanunu	10.988	5.998 / 54.6		3.022 / 27.5	11.064	Silah suçları %2.3.

Analiz ve Yorumlama

- **Genel :** Görüleceği gibi soruşturma evresi bağlamında gelen dosya 424.911 ve söz konusu işlem ve alınan kararlar arasında kovuşturmayaya yer almayan 232.000 (%54.6) sayısı benzer orandadır. Şüpheli çocuk ve gençler için açılan kamu davası ise 116.500 (%27.5) olup benzer bir genel durumu yansıtmaktadır. Dolayısıyla şüpheli SSÇ **483.018**, suç 566.041 (ortalama 1.17 suç/SSÇ). ÇKK kapsamında soruşturma ve kovuşturma evrelerin de çocuklar için kolluk dahil ayrı bir büro “cumhuriyet savcılıklarında kurulmasını da gerekmektedir. (ÇKK Md. 29-31) Ülke de bu yönde ki yaygınlık ise bilinmemektedir.

SSÇ/şüpheli açısından 2015 yılında % 4.9 yerine her yıl için açılan dosya sayısının 2024 yılında 3.6 oranında olması ve Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından yapılan

² 1.13 Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde suça sürüklenen çocukların dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.78

soruşturmalar, mevcut 11 661 519 dosyadan %47,8'i karara bağlandığı görülmektedir. Nüfus artışı ve aşırı yoksulluk dahil sosyoekonomik faktör ve etkenlerle birlikte ele alındığında bu gerilemenin suç bilimi açısından değerlendirilmesi gereken bir bilgiyi de ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca genel şüphelilerin suçları hakkında verilen kararlar arasında , %47,8'inde kovuşturmayaya yer olmadığı kararının yanı sıra %37,3'ünde kamu davası açılması kararı ile ilgili bilgiler de yer almaktadır. Bu oranlar birlikte ele alındığında çocuk ve gençlere, yetişkinler gibi bakıldığı CHS' ve Anayasa'ya rağmen görülmektedir. Soruşturma evresinde çocukların sosyal koruma ve hukuksal korunması ile ilgili göreve orantılı bir durum ortaya çıkarken % 37 yerine % 27 oranında açılan kamu davası açılması özellikle TCK/31 maddesi ve ÇKK 'de ki uygulamalar dahil bakışı da yansıtmaktadır.

Kovuşturmayaya yer olamayan bu oranın sanki çocuklar için yüksek olduğu şeklinde bir görüntü öne çıkarken, sosyal koruma dahil ve uygulamalar açısından diğer ülkeler ele alındığında bu oran oldukça düşüktür. Ayrıca bu oran ÇKK' da öne çıkan bildirim yükümlüğü ve sosyal inceleme raporunda ki bilgilere dayalı karar verilmesi ile de doğrudan ilgilidir. Bu raporlama aynı zamanda lehine unsur olup bu evre de tutuklama dahil 12-17 yaş grubunda ki SSÇ için karşılığını bulması için özellikle sosyal ortam ve yaşam koşulları ile ilgili bilginin değerlendirilmesi için bu zorunluluk aynı zamanda Pekin Kuralının 16. maddesi için önemlidir. CHS'ne kaynaklık yapmak olup çocuk koruma adına öne çıkarılan ÇKK/35. Maddesi aynı zamanda çocukların üstün yararı ilkesi içinde önemlidir. Türkiye de halen çocuklar ve gençler için özel bir kanun ve uygulama halen söz konusu olmayıp 1889 tarihli bakış ile yetişkinlere yönelik sulh ceza hakimliğince özgürlüklerin kısıtlanması mümkündür. Bu yöndeki hukuksal koruma da ve hak savunuculuk da ki eksiklikler de silahların eşit ilkesi dahil soruşturma evresini önemli kılmaktadır. Anayasa dahil uygunluk ve tutarlılık ve de hesapverilebilirlik açısından karşılığının aranılması hem çocukların üstün yararı ilkesi hem de adil yargılama hakkı için de öncelik olmaktadır. Ayrıca bu süreçte ve ÇKK kapsamın da sosyal hizmet konusunda eğitim almamış başta psikolog, PDR, sosyolog ,öğretmen ve çocuk gelişimci gibi kişiler tarafından sosyal inceleme raporunun düzenlenmesini halen sağlayan “sosyal çalışma görevlisi” (ÇKK.Md.3) şeklinde ki görev 2005 yılında üretilmiştir. 2005 yılında ÇKK'nun kanunlaşma sürecinde ve TBMM de ki yapılan görüşmeler sırasında Türkiye Barolar Birliği (TBB) temsilci tarafından Pekin Kuralı ile ilgili uyarının dikkat edilmemesi ve tutanak önemli gerçeklerdendir.³ Bu durum hukuksal garabetlik ve sakatlığı öne çıkarmaktadır. Ayrıca 1942 yılında resmi vesayet kurumu gibi eksikliği için yapılan uyarının Türk hukuk dünyası tarafından körleşmesi ile ÇKK ,çocukları korunmasız bırakabilmiştir. Böyle bir garabetlik ile birlikte ÇKK, aynı zamanda “**Çocuk Koruma(ma) Kanunu**”⁴ olarak uygulamaları belirlemektedir.

Özellikle 1945 yılında ki taslağında gerisinde bir ÇKK öne çıkarken 15-17 yaş grubunda ki gençlerin ve dönemin yok sayılması gibi bir hedef her şeyin öne çıkabilmiştir. Çocukların üstün yararı ilkesini de engellenme ve anlamsız ,önemsiz kılmaya yönelik süreç ve çabalar hem sosyal hizmetleri hemde adalet ve yönetimini etkilemektedir. Ayrıca bilindiği gibi toplumsal yaşamın özgün ögesi ise insanlardır. Böyle bir insanlık öyküsünde bedensel, zihinsel ve sosyal iyilik hali ile kişilerinin gelişmesi ve korunması amacıyla

3 <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklari-adina-cocuklari-ve-toplumu-kandirmayin-cocuklara-kiymayin-1-sosyal-hizmetleri-de-yozlastirmis-sosyal-calismama-gorevlisi-ile-cocuk-haklari-ve-insan-haklarini-e/>

4 <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-1/>

evrensel değerler ve ilkeler günümüzü de öne çıkabilmiştir.İnsan hakları ve sosyal haklar ile özgürleşme de öne çıkarılan yapıları ve kurallar bu gelişmenin de parçadır.Sosyoekonomik ve hukuksal dönüşüm ve gelişmeler arasında özellikle güçsüzleri ve yoksun kişi,grup ve toplulukların kamusal açıdan koruması amacıyla sosyal hizmetlerin hukuksal garabetlik ve sakatlıkla etkisiz kılmak aynı zamanda insan sorunu olarak öne çıkmaktadır.özgürleşmeyi ve adaleti de etkilemektedir. Günümüzde  ocukların krunması adına 20 yıldan beri  ne çıkan  KK ile söz konusu süreçte, adalet yönetimi için kanunda yer almayan çeşitli görevler ve araçlarla üretilmiştir. Bu hedef arasında suç mağduru çocuklar arasında cinsel suçlar ile ilgili ÇİM veya AGO ve adli görüşmeci gibi çeşitli görev ve uygulamalar ise UNICEF ve Türkiye Barolar Birliği (TBB) dahil birlikte ve halen üretilmektedir.

Ayrıca adalet yönetimi açısından Ceza Muhakemesi Kanunun 150/2 maddesin de çocuklar ve gençler için “müdafii”lik gibi kamusal görev bağlamında avukatlık hizmeti diğer önemli unsurdur. Görüldüğü gibi CMK 150/2 uyarınca 18 yaşından k  k tüm şüpheli ve sanıklara, istem aranmaksızın baro tarafından zorunlu “müdafii”, soruşturma evresi açısından atanır.Silahların eşitlik ilkesi dahil bu düzenleme Anayasa’nın adil yargılanma hakkı (m.36), AİHS 6/3-c ve BM  ocuk Hakları Sözleşmesi’nin 40. maddesi ile de uyumludur. Aynı zamanda çocukların üstün yararı için içinde önemli etken ve aktör olarak yer almaktadır.Adalet için üç ayaktan biri olup  HS ve ASş’nin AİHS’nin korunması ve geliştirilmesi bağlamında uygunluk ve tutarlık aranması, hukuksal koruma için öncelik olup aynı zamanda insan haklarını ve özgürleşmeyi etkilemektedir. 2005 yılından beri Yargıtay tarafından alınan kararlar arasında, 18 yaş altındaki sanığın müdafii olmadan ifadesi alınırsa hüküm bozulabilmektedir. M dafii  creti çocuğa yüklenmemektedir. Çocuğun temyizden vazgeçmesi de geçerli sayılmamaktadır.Müdafinin iradesi, hukuksal vesayet ile anabasının da önüne çıkabilmektedir.Ayrıca Kıta Avrupa  lkelerinde de çocuklara otomatik müdafii atanması standart kurallardandır.. AİHM kararları, çocuğun yaşı ve olgunluğuna uygun yargılama yapılması, sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkat edilmesiyle şarttır. Böyle bir görev bağlamında  ocuk ve gençlerde ki ailelerin gelirine orantılı olarak bu yönde bir bedelin karşılanılmaması ve bu görev, kaliteyi de belirlemektedir. Böyle bir müdafii şeklin de adalet yönetimin parçası olması ve kamusal görev açıdan bedelin halen sembolik olması ve bu yönde yaşanan çeşitli sorunlar ile birlikte şekil unsuruna dönüşmesi, adil yargılama ilkesini de işlevsiz kılabilir.  HS dahil Anayasa’nın korunması yerine  KK ve TCK/31.madde ile ortaya çıkan hukuksal garabetliği ve de sakatlıklarla 12 yaşındaki bir  ocuk dahil özgürlüklerinin , yetişkinler gibi benzer olarak yetkisi olmayanlarla kısıtlanması dahil çeşitli hukuksuzluklar olağanlaştırabilmektedir.

Adalet yönetimi açısından kolluk dahil soruşturma evresinde çocukların ve gençlerin savunmasız bırakmasına da neden olabilmektedir. Adaleti de zedelemekte olup özellikle de UNICEF tarafından “Sosyal  alışma Görevlisi için Eğitim Kitabı “⁵ dahil bu yöndeki kitaplar ile de  KK bu şekilde  ne çıkararak adaleti halen etkilemiş ve belirleyebilmiştir. Zehirli ağacın, meyvesinin de zehir olmasının da somut  rneği olabilmektedir. Kolluk ile başlayan adalet yönetimin de ki müdafii atamasının zamanında yapılmaması veya eksik yapılmasının yanı sıra avukatlar için özel eğitim dahil yetkinlik etkin savunmayı

5 https://www.unicef.org/turkiye/media/4701/file/SOSYAL%20%C3%87ALI%C5%9EMA%20G%C3%96REVL%C4%B0LER%C4%B0%20%C4%B0%C3%87%C4%B0N%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20K%C4%B0TABI%20_%20Kas%C4%B1m%202013.pdf

belirleyebilmektedir.Yüzyüze bilgi almanın savcı tarafından olması sürecinde çocukların yalnız bırakılması ise halen temel bir sorun olabilmektedir. Kanunda yer almamasına rağmen bu süreçte Çocuk İzleme Merkezi (ÇİM) ve Adli Görüşme Odası (AGO) da yer alanlar ile ilgili uzmanlık ve yetkinliğin ikincil kılınması ile birlikte delil oluşturma parçası olması bu uygulamayı ve savunuculuk boyutunun daha da önemli kılmaktadır.Kısaca hukuksal garabetlik ve/ya sakatlıkla birlikte çocuklar için yaşatılan ve yaşanan sorunlar ile birlikte ÇHS ve çocukların üstün yararı ilkesi anlamsız ve önemsiz olabilmektedir. TBB ise 2005 yılında yapılan uyarılara rağmen önemli bir aktör olup eğitimler ise hukuka bakışı ve de adaleti halen şekillendirmektedir.2005 yılında beri aynı zamanda AB Projeleri ile Türkiye deki çocuklara çifte standart için bakılması amacıyla ÇKK ve TCK/31 .maddesinin öne çıkarılması sağlanırken, söz konusu eğitim kitapları, sosyal hizmet ve adalet içinde bir kara leke örneğidir. Kaynak kanun dahil gelişmeler ve evrensel değerlerin bu şekilde korunulmaması bağlamında çocuklar ve gençler için 2005 yılından beri yaşatılan süreç ve hedef ile kendi mesleği dışında benzer yetki ve görev için en son olarak “adli destek görevlisi” de bu amaç ile 2020 yılında üretilmiştir.Bu yönde bir yapılanma da söz konusu olup çocukların üstün yararı ilkesinin halen engellenmesi ve ÇHS’nin anlamsız ve önemsiz kılınması ile çeşitli keyfilikler adalet adına halen geliştirilebilmektedir.

Çocuğun yüksek/üstün yararı (best interests of the child) ilkesi, soruşturma evresi için öncelik olup hem ulusal hem de uluslararası hukukta çocuklara ilişkin tüm karar ve uygulamaların merkezinde yer alan bir kavramdır. Bedensel,zihinsel ve sosyal iyilik hali için öne çıkarılan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin (ÇHS) 3. maddesi bu ilkeyi, çocukları etkileyen tüm eylem ve işlemlerde “öncelikli bir düşünce” olarak kabul eder. Sosyal iyilik hali ve de sosyal haklar açısından sosyal ortam ve yaşam koşulları ile ilgili bilginin karar verilmesi için zorunluluk dahil asgari standartlarla öne çıkarılan Pekin Kuralları bu ilkenin kapsamını, bağlayıcılığını ve karar alma süreçlerindeki işlevini bu açıdan öne çıkarmaktadır. Bu ilke aynı zamanda adil yargılama ilkesinin ve adaletin de tamamlayıcıdır. Bu amaç ve hedefle soyut bir prensip olmanın ötesinde somutlanması için geçtiğini vurgulayarak üçlü bir hukuki karakteri öne çıkarmaktadır.Bu karakter için sosyal ortam ve yaşam koşulları ile ilgili bilgi ile karar verilmesi için bu zorunluluk maddi bir hak ile vardır. Çocuğun yüksek yararı, soruşturma süreci dahil mahkemeler önünde ileri sürülebilir ve doğrudan uygulanabilir bir haktır. Bu boyut, çocuğun yalnızca korunmaya değil, karar süreçlerine etki edecek bir özne olarak tanınmasına hizmet eder.Aynı zamanda yargısal veya idari tüm karar süreçlerinde çocuğun yararına ilişkin etkin bir araştırma ile birlikte analizin yapılması ve değerlendirmesi ile birlikte söz konusu kararda açıkça gerekçelendirilmesi usule ilişkin önemli bir kural olup hukuki karakterin de temel parçasıdır. Bu, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleriyle doğrudan bağlantılıdır. Aksi olması insan sorunu olup CHS ve bu yönde ki karakter arasında öne çıkan bu ilke, çocukları ilgilendiren tüm hukuki normların yorumunda yol göstericidir. Bağlayıcı bir ölçüt işlevi de olmalıdır. Genel bir yorum ile birlikte var olan bu karakter ile özellikle hak çatışmalarında, çocuğun yararını önceleyen bir yorum biçiminin benimsenmesi ve içinin doldurulmasında hak savunuculuk boyutu her açıdan önemlidir. de öncelik yapmaktadır. Böylece bu üçlü yapı, ilkeyi soyut bir idealden çıkararak somut bir hak ve usuli güvence haline getirmektedir., Halbuki Devletler üzerinde pozitif yükümlülükleri doğururken hem sosyal devlet hem de bu yönde ki sosyal koruma boyutu açısından öne çıkan sosyal hizmetler ile ilgili kamusal görevler aynı zamanda adaletin tamamlayıcı unsurudur.İnsan hakları ve sosyal hakların

korunması için bu yönde bir yetkinliği öne çıkarmaktadır.Özellikle sosyal hizmetin insan hakları ile birlikte ele alınması öncelikli görevdir.Çocukların üstün yararına yönelik karakter için de öncelik olup bu yöndeki profesyonelleşme ve eğitim ile birlikte öne çıkan sosyal çalışmacılar için üstlenilen görev de, SİR gibi bir raporlama ÇKK' vede TCK/31 maddesini anlamlı ve önemli kılmaktadır.

Ancak CHS yerine ÇKK ve TCK/31 maddesinin öne çıkarılmasıyla hukuksal koruma dahil hak savunuculuk boyutunda ki böyle bir eksiklikler arasında özellikle pedagoji bilimin 1982 yılında ortadan kaldırılması gibi bir gerçekte söz konusudur.Buna rağmen diploması olmayan pedagog,psikolog ve sosyal çalışmacıların benzer yetki ve göreve sahip olması ile SİR düzenlenmesi hem ilkeleri hem de adaleti,sosyal hizmeti yozlaştırarak üsül dahil karakteri de etkilemektedir. Somut yerine soyut hala dönüşerek adalet ve hukuktan uzaklaşılmasına yardım edebilmektedir.. Çocukların üstün yararının gözetilmesi ile ilgili evrensel bir araç olan SİR gibi bir işlev, keyfiliklere araç olup halen soruşturma evresin de çeşitli bir şekilde yer alarak işlem ve kararlar ise bu şekilde alınmaktadır. Yetişkinler gibi adalet sisteminde farklı bir şekilde bakılması ve bir çocuğun,gencin bu sistemden kurtulması için sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkat edilmesi yerine çağın ötesi bakış ile bir irade aranırken yanlış araçlar ile soruşturma sürecinde karar verilmesi çocukların ve toplumun geleceği Anayasa rağmen belirlemektedir. Sahip olan hakların korunması yerine dünya da karşılığı olmayan raporlama dahil soruşturma evresinde ki işlem ve kararlara neden olan hukuksal garabetlik ve sakatlıklar için tepkisizlik ve eylemsizlik hali, çocukların ve gençlerin umutlarının karanlıklara itilmesine neden olabilmektedir.

Adalet yönetimi açısından SSÇ/Şüpheli çocuklar için idari bir görev olan soruşturma evresinde ki bu özellik, ÇKK'da öne çıkarken,bu evre de SİR olmadan işlem ve uygulamalar aynı zamanda masumiyet karinesinin gözetilmemesi ve çocukların üstün yararı ile de doğrudan ilgilidir.Bir insan sorunu olup suçlanan çocuk ve gençler için hem "şüpheli" özelliğini farklılaştırmaktadır. Hem de haklarında ki **suçlama yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılma ilkesine** rağmen böyle bir damgalama ve/ya lekeleme halen süre gelmektedir.Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı bağlamında sosyal korumaya yönelik sosyal çalışmacılar için öngörülen görevleri arasında insan hakları ve sosyal haklarına ulaşımı engellemeye yönelik çeşitli çabalar soruşturma evresinde ki koruma boyutunu da ikincil yapabilmektedir. Hem Anayasa'sın 38. maddesi hem de ÇHS ve de Pekin Kuralının 16 ve de ASS'nın 7-17 ve13-14-30 maddelerin karşılığının olmadığı bir soruşturma evresi ile birlikte bu bilgiler aynı zamanda 20. yıl içinde gelinen durumu ve bakışı da yansıtabilmektedir.

Ayrıca suçlanan (şüpheli) çocuklar ve gençler arasında vücut dokunulmazlığına karşı suçlar öne çıkmaktadır. Malvarlığına karşı suçlar olmak üzere sosyoekonomik gelişim ve faktörler ise suç işlemeye önemli etkindir. Yüzde elli oranında bir yoğunlaşma söz konusudur. Suçun önlenmesi ise hem iç güvenlik hem de adalet yönetime dayalı olup bu yöndeki araçlar ve bakış uygulamaları ve sonuçları etkileyebilmektedir. Diğer taraftan bir asırdan beri suçun önlenmesi dahil yaptırımların yetişkinler gibi bakılması için yaşanan hukuksal dönüşüm bağlamında sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkat edilmesi bu süreçte zorunludur. Çocukların üstün yararı ilkesi açısından günümüzde öne çıkan evrensel hukuk ve değerler bağlamında sosyal korumaya yönelik Pekin Kuralının 16. maddesi bu yöndedir.İnsanlık

öyküsünde ki bu süreçte hem ASS hem de ÇHS' ne de yansıtılarak hukuksal bir güvence bu açıdan ayrıca öne çıkmıştır. ÇKK kapsamında savcılık birimin kurulması da aslında önemli hedeflerdir. Ancak Türkiye de 20 sene içinde çocuk mahkemeleri dahil yaygınlaşılması gerçeği ile birlikte soruşturma evresinde yetişkinler gibi ele alınması adalete erişim ve ulaşımı “sosyal çalışma görevlisi” gibi yozlaşmış araçlarla belirlemektedir. Özellikle evrensel bir araç olan SİR dayalı olarak koruma boyutunu öne çıkarırken çocukların üstün yararının gözetilmesi bağlamında kararların ve işlemlerin hukuka uygunluğun aranılması yerine de halen TCK/31 maddesi ve de ÇKK' da ki SSÇ tanım ve sosyal çalışma görevlisi gibi bazı yozlaşmış araç ve uygulamalar halen günümüzde herşeyin de önündedir.

- Ayrıca soruşturma evresinde ortalama şüpheli çocuklar için % 55 oranında .”**Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar**” aynı zamanda TCK/103 ve 104 maddeleri açısından önemlidir. TCK/31 ve de ÇKK kapsamında ki uygulamalar ile ilgili bu bilgiler de bunların arasındadır. Bu yöndeki uygulamalar çocukların üstün yararı ilkesi ve çocukların korunmasını her açıdan daha da önemli kılmaktadır. SİR raporu bu açıdan zorunlu bir önceliktir. Yetişkinler tarafından her türlü şiddet dahil güç istismarı ile öne çıkan bu suç, bir insan hakları suçu olarak öne çıkarken şüpheli çocuklar ve gençler açısından akran ilişkisi gibi bir özellik ise özellikle göz ardı edilmektedir. Koruma boyutu ve çocukların üstün yararının gözetilmesi ile ilgili görev ve yükümlülük bağlamında da, görüldüğü gibi dosya sayısı 18.218 dir. Kovuşturmaya yer olmayan karar sayısı 10.020 (%55.0) olup açılan , kamu davası 4.919 (%27.0) benzer oranlara sahiptir.
- Ayrıca bu bilgiler “suç mağdurları/kurbanları” ile de ilgilidir. Aynı zamanda ÇKK kapsamında “korunma ihtiyacı olan çocuk” olup TÜİK tarafından 2024 yılı için güvenlik birimlere gelen çocuklar arasında ki 612 bin 651 arasında yer alan 279 620'sinin mağdur/kurban ve 202 785'i suça sürüklenme ve sürükletilme nedeniyle (kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla) soruşturma evresine dahil olup suç mağdur /kurbanı olan çocuklar aynı zamanda korunma ihtiyacında olan çocuk kapsamındadır. Bu yönde bir bildirim yükümlüğü SİR ile birlikte söz konusudur. Buna ek olarak hem tanık, hem de davalı da olabilmektedir. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar arasında 0-14 yaş grupları için çocukların cinsel istismarı ile ilgili TCK/103 ve 15 -18 yaş gurubunda ki gençleri için 104.maddeye yönelik genel veriler arasında şüpheli çocuk ve gençlerde dahil bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler arasında TCK/103 maddesi açısından toplam şüpheli sayısı 67 507 dir. Suç sayısı 87 927 olup dosya sayısı ise 63 484 dür. ⁶
- Yine bu bilgiler arasında ⁷ 2024 yılı için TCK/103.maddesi uyarınca Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde karara bağlanan ilk on beş suç türüne ilişkin dosya, şüpheli ve suç sayıları arasında, şüpheli sayısı 42 644 dür. Bunların arasında şüpheli çocuk ve genç dahildir. Suç sayısı ise 53 226 olup dosya sayısı ise 39.555 dir. Kovuşturmaya yer olmayan şüpheli sayısı 16.882 dir. Suç sayısı 18 171 olup dosya sayısı 13 654 dür. Kamu davası açılan şüpheli sayısı 15.175 dir. Suç sayısı 19.397 olup dosya sayısı 15 .158 dir.

6 1.8 TCK uyarınca Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde ilk on beş suç türüne ilişkin gelen dosya, şüpheli ve suç sayıları, 2024 (devam) Sf.71

7 1.10 TCK uyarınca Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde karara bağlanan ilk on beş suç türüne ilişkin dosya, şüpheli ve suç sayıları, 2024 Sf.75

- Reşit olmayanla cinsel ilişki TCK / 104. madde açısından şüpheli sayısı 24.725 dir. Bunların arasında şüpheli çocuk ve genç dahildir Suç sayısı 26.970 olup dosya sayısı ise 25.000 dir. Kovuşturmaya yer olmayan şüpheli sayısı 20.766 dır.Suç sayısı 22.363 olup dosya sayısı 20 746 dır. Kamu davası açılan şüpheli sayısı 1.047 dir.Suç sayısı 1.109 olup dosya sayısı 924 dür.

Çocukların Cinsel Dokunulmazlığına Karşı Suçlar: TCK 103 ve TCK 104'e İlişkin Karşılaştırma Tablosu

Veri Kategorisi	TCK 103 (Çocukların Cinsel İstismarı)	Oran (%)	TCK 104 (Reşit Olmayanla Cinsel İlişki)	Oran (%)
Toplam Dosya Sayısı	39.555	100,0	25.000	100,0
Kovuşturmaya Yer Olmayan Kararı Verilen Dosya	13.654	34,5	20.746	83,0
Kamu Davası Açılan Dosya	15.158	38,3	924	3,7
Toplam Şüpheli Sayısı	42.644	100,0	24.725	100,0
Kovuşturmaya Yer Olmayan Kararı Verilen Şüpheli	16.882	39,6	20.766	84,0
Kamu Davası Açılan Şüpheli	15.175	35,6	1.047	4,2
Toplam Suç Sayısı	53.226	100,0	26.970	100,0
Kovuşturmaya Olmayan Kararı Verilen Suç	18.171	34,1	22.363	82,9
Kamu Davası Açılan Suç	19.397	36,4	1.109	4,1

Yorumlama : 2024 yılı için söz konusu bilgiler arasında TCK 103. maddesi kapsamında “Çocukların Cinsel İstismarı (0-14 Yaş Grubu)” açıdan soruşturma aşamasında şüpheli çocuk dahil kovuşturmaya yer olmayan kararı oranı %39.6 olup çocuk ve genç dahil genel olarak öne çıkan % 55 nin gerisin de bir bir ayrışma söz konusudur. Bu evrede ki uygulamalar diğer bir etken olup ayrıca şüpheliler için kamu davası açılma oranı ise % 35.6 oranında dır.Genel için söz konusu % 27 orandan da ayrılmış olması uygulamaların hem ÇHS,hem,ASS,hem de ÇKK açısından ayrı bir şekilde ele alınmasını gerekmektedir. Özellikle de bu evrede ÇKK kapsamında ki yükümlülük açısından SİR’nun sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişiler dahil tedbirler açısından işleyişinin işletilip, işletilmediği durum da önemlidir.Kanunun yerine getirilmesi ile ilgili bu evre de öne çıkan yetkinlik ve hukuka uygunluk önemli olurken bu evrede mağdur/kurban çocuklar üzerinden delil oluşturulması amacıyla bu süreçte ÇİM ve de AGO gibi uygulamalar AB projeleri ve UNICEF katkılarıyla da üretilmiştir. Çocuklara yönelik çifte standartların üretilmesi ile bu uygulamalar da yetkisi olmayanlar tarafından bilgi üretilmesinin, etki ve sonuçların adil yargılama hakkı ve çocukların üstün yararı açısından değerlendirilmesini öncelik yapmaktadır.

Bu süreçte TCK /104. maddesi kapsamında “Reşit Olmayanla Cinsel İlişki” (15-18 Yaş Grubu) açısından soruşturma aşamasında, şüphelilerin %84.0’ü hakkında kovuşturmaya yer olmayan kararı söz konusudur. Çocukların üstün yararı ilkesinin öncelik olmasına rağmen halen rıza hali gibi bir iradenin yanı sıra beş yıl için bir aralık arasında akranlar için bir ilişkinin gözetilmediği bir durum söz konusudur. Suçlanan şüpheli çocuk ve gençler dahil kamu davası açılma oranları arasında şüphelilerin %4.2 olması ise oldukça düşüktür. Çocukların üstün yararının ÇHS ve ÇKK’ na rağmen nasıl gözetildiğinin acıklı ve hüznü bir resmidir.Halbuki onbeş yaşını bitirmiş olması ve suç mağdur bağlamında 15-17 yaş grubu aynı zamanda ÇKK da öne çıkan korunma ihtiyacı olan çocuktur.Çocukların üstün yararının gözetilmesi ile de ilgili olarak bildirim yükümlülüğü hem kolluk hem savcılık hem de avukatlar için de önceliklidir. Üsül hukuku için de önceliklidir.Bu yönde

hem SİR hemde bir yetkinlik açısından bu göreve dayalı olarak kovuşturmaya yer olmadığı karar ve etkiler bu açıdan ele alındığın bu görevin özellikle yerine getirmediği bir durum , bu tablo da özellikle yansıyabilmektedir.

Bu yönde bir önem ve körleşmenin arasında şüpheli çocuk ve gençler açısından akran ilişkiler dahil bu boyut SİR ve çocukların üstün yararı içinde önemlidir.Yetkinlik ve özelliğin aranılmaması ve bu şekilde delil üretilmesi amacıyla kanunda yer almayan ÇİM ve AGO gibi uygulamalar ise bu sürecin parçasıdır. Koruma boyutunun da bu şekilde göz ardı edilmesi amacıyla sosyal hizmet yöntem ve araçların yanı sıra sosyal çalışmacılar açısından insan hakları ile ilgili görevinin engellenmesi diğer bir etkidir.Hukuksal garabetlik ve sakatlıkla birlikte gençlik döneminin yok sayılmasıyla sadece % 4.9 oranında ki kamu davası açılması genel uygulama ile de özellikle ayrılmaktadır.Hukuktan ve adaletten uzaktır. Gri alan dahil sosyal hizmetler ile ilgili korumaya yönelik yapısal eksiklikler ile birlikte çocukların hem ÇHS,hem ASS hemde ÇKK rağmen nasıl korunmadığının da somut ve acıtıcı bir örneğidir. Özellikle gençlik dönemini yok sayarak çocuk ve gençlere yönelik sadece cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar aynı zamanda insan hakları suçları kapsamındadır.Bu açıdan soruşturma evresinde ki işlem ve kararlar da ki savunuculuk boyutu çocukların üstün yararının etkilemektedir. Adaletin zedelenmesine neden olurken toplumsal güveni de etkilemektedir. Hukukun üstünlüğü dahil vicdan açısından bir kararlılıkla orantı olarak 20 yıl için de ÇKK ile geline nokta da yüzbinlerce çocuk ve gençlerin savunmasız bırakılması gibi bu gerçekler ise yüzleşmeyi de gerektirmektedir.Bu yüzleşme için hem çocukların hem de toplumun umut ve geleceğinin nasıl karartıldığını yansıtan sayılar, sadece bir sayı değildir.Her biri için bu öyküler, bir insanlık sınavı içinde anlamlı ve değerlidir.

Yüzbinlerce insanlık öyküsünü içeren sayılar ve bilgiler arasında öne çıkarılan adalet yönetiminde ki soruşturma evresi bağlamında çocuk ve gençler dahil söz konusu “Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde cinsiyet, yaş ve uyuğa göre şüpheli sayıları, 2024”⁸ tabloda ki bilgilerinde birlikte ele alınmasını gerektirmektedir.Bu bilgiye göre bir gruplaşma yapılmaktadır. 2024 yılı ve 18 yaşın altında (gelen, karara bağlanan ve gelecek yıla devir olan) S 59.133 ‘ü kadın 252 .231 erkek olarak toplam gelen sayısı ise görüldüğü gibi **311 364dir**. Karara bağlanan 184.911 olup gelecek yıla devir sayısı 126.453 olmak üzere genel toplam olarak **(622.728)** bu bilgi yer almaktadır. Adalet yönetiminde 20 için ÇKK ile geline noktadadır. Çocukların üstün yararı ile ilgili olarak bu sayılar sadece bir sayı olmayıp her birinin öyküsün de küçük bir resmidir. Ayrıca diğer tablolardaki çeşitli sayı ve bilgiler arasında bir uyum ve çelişki de görülmektedir.Ancak 622.728 sayısı değerlendirilmesi gereken öncelikli bir bilgidir.

Diğer taraftan TCK/104. maddesi için yansıyan acıtıcı bilgiler ile birlikte yüzde elli oranında ki diğer işlemleri içeren bu süreçte ki hukuksal koruma ve SİR dahil işlemler diğer bir değerlendirme noktasıdır. Bu bilgiler arasında ayrıca TUIK göre güvenlik birimlerine **202.785**'inin suça sürüklenme sebebiyle gelmesi ile ilgili bilgi birlikte ele alındığın da savcılık birimleri ile uyum içinde olmadığı açıkça görülmektedir. Yüzde atmış beş oranda ki uyumsuzluk dahil yaşanan sorunun anlamasını da gerektirmektedir. Ortada bir kalite sorunu ile birlikte böyle bir karmaşa çocukların üstün yararı ve uygulamalar için daha da önemli olup bu karmaşa, hem gerçeği engellemeye ve /ya perdeleme yöneliktir.Yine bu süreçte tutuklama dahil özgürlüklerin kısıtlanması ile bu uygulamalara yönelik savunuculuk boyutu ve önem ise bu karmaşanın bir parçasıdır.Çocukların korunması adına 20 yıldan beri çocukların korunması ile ilgili sosyal hizmet ile ilgili boyutun göz ardı edilmesi halen hem ÇHS,ASS ve de çocukların üstün yararı açısından

önemli bir sorun kaynağı olabilmektedir. Ayrıca AB Projeleri ile öne çıkan UNICEF ve ÇHS ‘ bir anlam ifade etmediği gibi Türkiye deki çocuklara çifte standartlara bakması da diğer bir sorun kaynağı olabilmektedir.⁹

Adalet yönetimi açısından böyle katkılar ve çeşitli ortaklıklarla birlikte ve ÇKK kapsamında 20 yıl içinde içinde ki geline nokta 279 620 mağdur kurban çocuk ve koruma ihtiyacı olanın yanı sıra 2024 yılı için soruşturma evresinde ki 622. 728 şüpheli çocuk ve genç birlikte ele alındığında adalet sistemi ve yönetimi dahil toplam 902.348 çocuk ve gençten bahsedilmektedir.Yine ÇKK kapsamında korunma ihtiyacı duyulan suç mağdur / kurbanlar için halen öne çıkarılan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne yönelik bildirim yükümlüğü gibi kanunsal bir görev aynı zamanda SİR ile birlikte öne çıkarken bu yöndeki görev de yetkinliğin birlikte ele alınması soruşturma sürecinin de parçasıdır. Bu yükümlülük TCK/103 ve TCK/104.kapsamındaki şüpheli çocuk ve gençler dahil adalet yönetiminde öne çıkan savcılık birimi, bu açıdan önemli aktördür. Bu yönde ki yetkinlik dahil ÇHS ,ASŞ ve Pekin Kurallarına dayalı olarak çocukların korunması ,çocukların üstün yararı ilkesine dayalı olarak gözetilmesi dahil bir görev hukukun üstünlüğü için de önceliklidir.Anayasal görev bağlamında uygunluk ve tutarlık açısından hukuksal koruma ve de avukatlık hizmeti ise diğer önemli aktördür. Adalet için üç ayağının birlikte uyumlu olmasını gerektirmektedir. Özellikle silahların eşitlik ilkesi bağlamında kuvvetli bir hak savunuculuk boyutu ve bakış korunma ile de orantılı olup çocukların korunmasını ve de toplumun geleceklerini belirlemektedir.

Savcılık gibi görev ve aktör olması bağlamında 2024 yılında resmi sayılara göre hem şüpheli hemde korunma ihtiyacı ,tanık ve suç mağduru dahil toplma **902.348** çocuğun geleceği aynı zamanda böyle bir savunuculuk boyutu ile belirlenebilmektedir. Diğer taraftan gençlik suçluluğu, insanlık öyküsünün parçasıdır.Yetişkinler dışında ele alınmaması için ayrı bir düzenleme insanlığa bakış içi önemlidir. Bu insanlık öyküsünde sosyal ortam ve yaşam koşulların dikkate edilmesi çocukların üstün yararı için öncelik olup bu yönde ki eylemle ile iinin doldurması için sosyal korumayı da birlikte öne çıkarmıştır. ÇHS ve ASŞ’ AIHS içinde önceliklidir. Ancak ÇKK ve TCK/31. maddesi ile suça etkenler arasında ki sosyal ortam ve yaşam koşulları açısından yoksunluk ve artış yoksulluk dikkat edilmesi gereken öncelikliklerdendir.Hem insana ve çocuğa odaklanması amacıyla sosyal haklar dahil eğitim hakkına erişimi de engelleyen boyut halen var olan önemli gerçeklerdendir.Haklarına sahip olmasına rağmen çocukların üstün yararı ve adil yargılama hakkını anlamsız ve değersiz kılarken özellikle adalet yönetiminde sosyal koruma konusunda sosyal hizmetler dahil çeşitli eksiklikler diğer acı gerçeklerdendir.Bilim ve adaletten uzaklaşabilmektedir. Sosyoekonomik faktörler ve etkiler bağlamında halen beş milyona yakın ailenin sosyal yardıma ihtiyacı olması ve bazı bilgilere göre 7 milyondan fazla çocuğun aç içinde olması gibi gerçeklerin arasındadır. TÜİK’in 2024 yılına ait çocuk verileri istatistiği itibariyle **21 milyon 817 bin 61** çocuk yaşıyor. Bu çocuklardan, **7,8 milyonu** hayatında bisiklete binmemiş, ya da parklarda paten sürmemiş; **7 milyon 39 bini** açlık çekiyormuş. ; **6,7 milyonu** günde bir öğün et, tavuk, balık ve yumurta yiyemiyormuş. **7,8 milyonu** hayatında bisiklete binmemiş, parklarda paten sürmemiş.;**2,5 milyonu** bir çift ayakkabı, üstüne giyeceği yeni bir kıyafeti alamıyormuş.;**7 milyonu** doğum günü arkadaş buluşması nedir bilmiyormuş.;**5,5 milyonunun** oyuncağı dahi yokmuş. **4 milyonu** kitap okumuyormuş. ; **14 milyonu** kültürel sanatsal etkinliklerde ve spor olanaklarından yoksunmuş ;**11 milyonu** tatil hayali dahi kuramıyormuş gibi bilgiler çocukların korunması ile ilgili acılı bir resim

9 <https://www.cocukkorumatürkiye.com/cocuk-haklarini-dert-edinenler-ve-unicefavrupa-birligi-türkiye-delegasyonuavrupa-konseyi-ankara-program-ofisi-dahil-ilgililere-acik-cagiri/>

resmi bir kaynak olup.yoksul çocukları bir ülkesi öne çıkarmaktadır. Bu resim arasında ÇHS ve ASS'na rağmen bir milyondan fazla çocuğun okulu terk ederken yaşam da tutunması açısından adalet sisteme dahil olan çocuk ve gençlere yönelik soruşturma evresinde ki 902.348 çocuk ve genç, bu boyutun aslında küçük bir resmidir.Çocukları ve gençleri korumak ve kurtarmak yerine karanlıklara itilmesiyle en az bir kat daha fazla bir gri alan söz konusu olup sosyal koruma ve sosyal hizmetlerin yozlaşmasına orantılı olabilmektedir.

Dolayısıyla halen TCK/31. madde ve ÇKK kapsamında ki adalet yönetimi açısından bu bilgiler ele ala alındığın da, görüleceği gibi savcılık birimi ve uygulamalar halen bir insan sorun kaynağı olarak öne çıkarken, evrensel değerlere dayalı bakış ile çözüm için ayrıca önemli noktadır. Endişeli bu durum hukuksal koruma ve avukatlık hizmeti içinde geçerlidir. Ayrıca ÇKK ile koruma boyutu öne çıkarırken halen bir asırdan beri eksik olan resmi vesayet kurumu gibi bir yapılanma ise önemli çözümlerdir. ÇKK kapsamında ki soruşturma evresinde ki büronun gençlik boyutu ile güncellenmesi de halen mümkündür. Özellikle soruşturma evresinde çocukların üstün yararı ilkesi açısından özellikle eksik olan gençlik suçluluk ile yüzleşmeyi de gerekmektedir. Önleyici ve koruyucu boyutu açısından suçun tekrar edilmesi ise sayılarda açık ça yansımaktadır.Çocukların üstün yararı ilkesi bağlamında öne çıkan sosyal hizmet ve yöntemlere orantılıdır. Çocukların ve gençlerin yüzde seksenin tekrar suç işlememesi ise gerçeklerdendir. Sisteme giren yüzde yirmi oran da ki tekrarlaşmaya, farklı bir şekilde bakılmasını gerekmektedir.Ancak bir asırdan beri yetişkinler için öne çıkarılan bakış ile koruma boyutu ve sosyal hizmet yöntem ve araçlarla suçla mücadele oldukça zordur. Aksine derin sorunlara etken olabilmektedir.ÇKK ve TCK/31. maddesi ile suça sürüklenmesi aynı zamanda adalet yönetimi ile de doğrudan ilgilidir.Çocukları ve gençleri kaybetmek için değil umut ve gelecek için var olan savcılık dahil halen var olan yapısal eksiklik ve hukuksal körleşme de sosyal hizmetlerin yozlaşması,hukuksal garabetlik ve sakatlıklarla birlikte suç makinasının üretilmesine yardım edebilmektedir.Hesapverilebilirlikten kaçınma için yapılan çaba ve ortaklıkla birlikte her yıl yüzbinlerce çocuk ve genlerin geleceklerinin ve umutlarının körlemesine karşı tepkisizlikte diğer insan sorunun parçası olup kovuşturma süreci sebep değil bir sonuçtur.Resmin de küçük bir resmidir.

B-CEZA MAHKEMELERİNDE Suça Sürüklenen ve Sürüklenen Çocuklar

2024 yılı için Adli İstatistikler arasında ceza mahkemeler ile ilgi bazı bilgiler çocukların korunması ve adalete bakışını, çelişkilerle birlikte yansıtmaktadır. Görüldüğü gibi 2024 yılı için soruşturma evresinde %27.5 oranında kamu davası açılan **116.500** şüpheli çocuk sayısı bilgi ile birlikte ceza mahkemeler arasında ve ÇKK kapsamında 2024 yılında 114 ü çocuk ve 23 çocuk ağır ceza mahkemesi ve 2.876 sı asliye ve 651 i ağır ceza mahkemesi tarafından suçlanan şüpheli çocuk ve gençler dahil açıklanan bilgiler tablolara yansıtılmaktadır. Diğer bilgiye göre de 222 329 şüpheli çocuk arasında 120 957 kovuşturmaya yer olmadığı kararının yanı sıra 83 870 için kamu davası açıldığı bilgisi de yer almak almaktadır.Bilgiler arasında bir karmaşa da söz konusu olup bunların arasında TCK/103 ve 104. maddesi kapsamında 19.397 si çocuk ve genç dahildir. Evrensel hukuk bağlamında hukuka uygunluk ve tutarlığın aranılmasının yanı sıra kaynak kanun ile ilgili hukuksal gelişmelerin dikkat edilmesi yerine ÇKK ve TCK/31. madde ise herşeyin önündedir. Çocukların korunması ve adalet yönetimi açısından bir denge aranmadığı gibi aksine yetişkinler gibi orantısızlıkla birlikte kovuşturma evresinde adil yargılama hakkının uygulamalar açısından karşılığını bulması, ÇHS ,ASS için de bir önemli bir görevdir. Bu süreçte SİR ve çocukların

onurların korunması dahil insan haklarının korunması amacıyla öne çıkarılan sosyal hizmetler ve sosyal çalışmacılar için önemli bir uygulamadır. ÇKK'deki yükümlük açısından bu yöndeki eksiklik ve yetkisi olmayanlarla birlikte yetişkinler gibi halen tutuklanmasına yönelik 757 sulh ceza hakimliğince tutuklanması, soruşturma süreci için de diğer önemli konudur. Halbuki çocuklar için tutuklama son çare olmalıdır. (ÇKK md. 14) Buna rağmen, hukuksal koruma ve SİR 'nun göz ardı edilmesiyle tutuklama açısından çocuk ve gençler için özel bir uygulama halen söz konusu değildir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarıyla da çalışmaktadır. (örneğin, çocuk tutuklamalarında alternatif tedbirler zorunlu). Böyle bir adalet ve hukuka uygunluk ve tutarlılık aranılmadan özellikle 2024 yılında soruşturma evresinde ki **622.728** çocuk için ÇKK' da ki üstlenilen görev ve işlemler bağlamında yüzde 30'a yakın oran da ve kamu davasının açılmasında SİR dahil hukuksal karşılığının bulunması ÇHS için gerekmektedir. Özellikle adil yargılama hakkı bağlamında usul hukuk dahil kovuşturma evresini de önemli kılmaktadır. Ayrıca TCK/31. Madde ile yapılan gruplaşma ve ÇKK/35' de özellikle 15-17 yaş grubu için SİR'nun değerlendirilip karar verilmesinin engellenmesi halesüre gelmektedir. Hem gençlik döneminin yok sayılması hem de soruşturma evresinde lehine olan bu unsurun kamu davası açılması ve kabul edilmesi aynı zamanda adil yargılama hakkı için de önemlidir. Dolayısıyla ÇHS ve çocukların üstün yararını anlamsız ve değersiz kılabilenekte olup öyküleri de içere bu yüzbinlerce sayılar ve uygulamalar sorgulanmayı da görev yapmaktadır.

20'den beri ÇHS yerine öne çıkarılan ÇKK ile, dünya karşılığı olmayan çocuk ağır ceza mahkemelerinin kurulmasının yanı sıra medeni hukuk açısından benzer yetki ve görev ile çocuk mahkemeleri tarafından korunma ihtiyacı olan çocuklar için karar verilmesi gibi ortaya çıkan karmaşık durum suç mağdur/kurbanlar çocuklar için de önemlidir. Danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma tedbirleri ile öne çıkan koruyucu ve destekleyici tedbirler için çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde yer verilen "sosyal çalışma görevlisi" şeklinde ki görevlerce de yer alması ÇKK'da sağlanabilmiştir. Mahkemelerin bir parçası ve karar verilmesi ile ilgili bu durum 2019 yılında 7188 sayılı kanun ile bir şekilde sona ermiş olması diğer önemli bir gelişmedir. Senelerce süre gelen yapı ve adil yargılama boyutu engellenirken bunun yerine 2020 yılında suç mağdur hakları kapsamında yeni bir yapı 63 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile üretilmiştir. Bu amaçla bir süreç ve geçmiş söz konusudur. 20 yıl içinde geline nokta "adli destek görevlileri" şeklindeki görev de bu şekilde üretilirken, diploması olmayan pedagoglar dahil SİR düzenlenmesinin sağlandığı özgünlük ve uygulamalar ile suça sürüklenen çocuklar aşağıda bir şekilde ve çeşitli tablolarda yer almaktadır.

Ceza Mahkemelerine Gelen Suça Sürüklenen Çocuk Sayıları:

Tablolar arasında 2024 yılı için ceza mahkemelerinde cinsiyet, yaş ve uyuşma göre sanık sayıları, ile ilgili bilgiler arasında 18 yaşında olanlar ayrı bir şekilde yer almaktadır.¹⁰ Gelenler bağlamında 12-14 yaş grubu için erkek ve kadın 40.270 ve 15-17 yaş grubu için 128.378 olmak üzere genel toplam olarak **168.648** sanık çocuğa ek olarak % 76 oranında gençlik boyutu öne çıkmaktadır. Buna ek olarak ayrıca karara bağlanan ve gelecek yıla devir tadil toplam sayı birlikte 80.541 olup 15- 17 yaş için ise toplam 256.857 olmak üzere genel toplam **337.398** çocuk ve genç kovuşturma sürecini yansıtmaktadır. Çocuklar için % 24 ve gençler için % 76 olması kovuşturma sürecinde gençlik suçluluğunu da öne çıkarmaktadır.

10 2.3 Ceza mahkemelerinde cinsiyet, yaş ve uyuşma göre sanık sayıları, 2024 sf. 87

2.5 Ceza mahkemelerinde yıl içinde açılan dosyalardaki sanıkların cinsiyet, yaş ve uyuşma göre dağılımları, 2024 Sf.88

Tablo: 2024 Yılı Ceza Mahkemelerinde Suça Sürüklenen Çocuk ve Genç Sanık Verileri

Kategori	Yaş Grubu	Sanık Sayısı	Oran (%)
Yıl İçinde Gelen Toplam Sanık Sayısı	12-14 Yaş (Çocuk)	40.270	23,9
	15-17 Yaş (Genç)	128.378	76,1
	Genel Toplam	168.648	100,0
Toplam Kara bağlanan ve gelecek yıla devir süreci (Karar + Devir)	12-14 Yaş (Çocuk)	80.541	23,9
	15-17 Yaş (Genç)	256.857	76,1
	Genel Toplam	337.398	100,0

Ayrıca ceza mahkemelerinde yıl içinde açılan ve gelen dosyalardaki sanıkların cinsiyet, yaş ve uyruğuna göre dağılımları ayrı ayrı tablolaşmıştır. Gelen 12-14 gruptaki toplam sanık çocuk sayısı kadın ve erkek olarak 21.299 ve 15-17 yaş grupları için 71.988 olmak üzere genel toplam olarak **93.287** sanık çocuk yansımaktadır. Çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerin de ki 12-14 yaş grubu için erkek ve kadın olarak toplam 9.979 olup 15-17 yaş grubu için 34 .817 olmak üzere genel toplam ise 44.796 dır.Bu bilgiye göre de % 77 oranında bir gençlik suçluğu kavuşturma sürecinde öne çıkarken asliye ve ağır ceza mahkemesin de ki 12-14 yaş grubu için kadın ve erkek ise 10.320 ve 15-17 yaş grubu için 37.071 olmak üzere genel toplam olarak 47.391 sanık çocuk ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Diğer tabloda ki sayılar ile çelişki ve karmaşa da görüldüğü gibi söz konusu.Bu karmaşa ile birlikte genel toplam ele alındığında çocuk ve çok ağır ceza mahkemelerin % 51 ise halen genel mahkemelerde ki yargılama aynı zamanda ÇHS' na halen mümkündür. Aynı zamanda hem ÇHS,hem ASS ve ÇKK dahil bir çatışma içinde olup bu olan durum aynı zamanda çocukların umutlarının köreltilmesi dahil geleceğini belirlemektedir.

Yıl İçinde Açılan Dosyalardaki Suça Sürüklenen Çocuk ve Genç Sanıkların Dağılımı (2024)

Kategori	Yaş Grubu (Cinsiyet Toplamı)	Sanık Sayısı	Oran (%)
Yıl İçinde Açılan Toplam Sanık Sayısı	12-14 Yaş (Çocuk)	21.299	22,8
	15-17 Yaş (Genç)	71.988	77,2
	Genel Toplam	93.287	100,0
---	---	---	---
Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri (Özel Mahkemeler)	12-14 Yaş	9.979	22,3
	15-17 Yaş	34.817	77,7
	Toplam	44.796	100,0
---	---	---	---
Asliye ve Ağır Ceza Mahkemeleri (Genel Mahkemeler)	12-14 Yaş	10.320	21,8
	15-17 Yaş	37.071	78,2
	Toplam	47.391	100,0

2024 yılı açısında kovuşturma sürecin de çocuk ve gençler ile ilgili tablolar arasında **168 648** sayı dahil **gençlik suçluluğu** öne çıkarken 2005 yılından beri çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemesinin yaygınlaşmaması nedeniyle halen **%49** u yetişkinler gibi yargılanılması Çocuk Hukuku Sistemi'nin (ÇHS) temel ilkesi olan uzmanlaşmış yargılama mekanizmasından uzakta olup **genel ceza mahkemelerinde** yargılandığını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu durum savcılık birimi içinde geçerlidir.CMK/150. maddesi kapsamında adalet sistemin parçası olan CMK avukatları açısından öne çıkarılan hak savunuculuk ve görev bağlamında 20 yıl içinde gelinen noktada ki bu yüksek oran, aynı zamanda hem ÇKK hem de Asliye Ceza ve Ağır Ceza Mahkemeleri de içeren karmaşık bir yapının sonucudur. Bu durum, hem çocukların üstün yararı ilkesini hem SİR'nun

işlevsiz kılınması hem de adil yargılama ilkesini zedeleyen bir hukuki çatışmayı öne çıkarmaktadır. Gençlik adalet yönetimine anlam kazandırmak için öne çıkan ÇHS ve ASŞ'nı anlamsız ve önemsiz kılarken çocukların ve gençlerin hukuksal korumasız ve her açıdan savunmasız bırakılması arasında eğitim dahil sosyal yöntem ve araçlarla ilgili uygulamalar bu şekilde engellebilmektedir.

Özellikle de “sosyal çalışma görevlisi” şeklinde ki garabetlikle, yetki olmayan kişiler tarafından sosyal ortam ve yaşam koşullar adına düzenlenen ve evrensel bir uygulama olan SİR 'in işlevsiz kılması ve de sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı dahil sahip olan hakların engellenmesi içinde önemli bir etken olabilmektedir. Suç bilimi açısından gençlik suçluluğu insan ve çocuklara bakmak içindir. Çocuk ve gençleri karanlıklara itmek yerine onları kurtarmak için yardım dahil korunması gibi bu görev aynı zamanda genç suçluluğunu önlemek içindir. İnsanlık öyküsünde zalimlik dahil tutum ve davranışlar arasında yasakların cazip olması ve alışkanlık doğanın da gereğidir.Günümüzde toplum içinde aile ,okul ve her türlü sosyal alanları de içeren sosyal ortam da ki etki ve etkenleri insancıl bakış ile bakabilmek bu gelişmelerin de parçasıdır. Topluluk ve kimlik yerine özgür ve eşit kimliği ile öne çıkan kurallar ve yapılar bu sürecin yeni adımlarıdır.Bu hukuksal ve sosyoekonomik dönüşümde çocuk ve gençlere ayrı bir şekilde bakılması ile ASŞ ve ÇHS , geline en önemli noktadır.Adalet yönetimi açısından korumaya yönelik sosyal hizmet boyutu ile de tekrar suç işlememesi ve bir şans verilmek içindir. Zalimlik ile de ayrışabilmektedir. Çünkü çocuklar hata yaparak öğrenir ve eğitim bu açıdan önemlidir.Yöntem ve araçlar ile çocuklar korunması aynı zamanda çocuklara zalimlik için bakmaması içindir. Bu süreçte kapalı toplum ve açık toplumda ki farklı farklı tutum ve davranışları besleyen bakış hukuku da etkilemektedir.Zalimlikten ,açık topluma dönüşümde evrensel hukuk ile öne çıkan kurallar arasında sosyal hizmet yöntem ve araçlarının bu süreçte geliştirilmiş olması insana ve çocuklara bakış içindir.

Günümüzde öne çıkan temel hak e özgürlükler özellikle öne çıkarılan adaletin de temel parçasıdır. İnsancıl bir yeni bir felsefe ve paradigma da çocukların üstün yararının somutlanmasın da SİR' bu açıdan zorunlu kılmaktadır. Çocukların üstün yararına bir karakter oluşturma ve görev bağlamında hesapverilebilirlik ve taraf olarak savunuculuk için de önemli bir araçtır.Ancak hesapverilebilirlik ve savunuculuk ile görevin karşılığını bulması yerine Türkiye de halen hukuk adına yetkisi olmayan ve halen geçirtilen SİR şeklinde ki raporlama, aynı zamanda bir insan ve insan hakları sorunudur. Çocukların ,gençlerin ve de toplumun geleceğini de etkilemekte ve belirlemektedir. Hukuk ve sosyal hukuk devlet birlikteliğinde; hukuka uygunluk ,gereklilik,orantılık ,asgari standartlar ,usul hakları ,etkin yargısal denetim ,etkin savunuculuk ve ayrımcılık yapmama gibi ilkeler çocuk hakları dahil insan hakları için vardır. Ancak hukuk devlet ve sosyal devlet özelliğini de kazandırmaktadır.

Hukuk devlet ve sosyal devlet özelliği bağlamında öne çıkan sosyal hizmet ve adaleti de etkilemektedir. Dolayısıyla çocukların sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkate edilmesi ile karar verilmesi için bu zorunluluğun ÇKK engellenmesi ve SİR' yozlaşması halen sağlanabilmiştir. Hem öngörülen tedbirler ile korunması için gereken zorunluğun hukukun arkasından dolanılması aynı zamanda çocuklar için şiddet unsuru da olup ÇKK'nun da kurbanı olabilmektedir. Özgürlüklerin öncelikle ÇHS ve ASŞ'na rağmen kısıtlanması dahil evrensel değerlerden de farklılaşması için bu bakış ve uygulamalara yapılan ortaklıkla halen yetişinler ve çağın ötesi bakış süre gelebilmektedir.Aynı zamanda savunmasız bırakılması ,insan haklarına bir saldırı örneği ÇKK' da özellikle öne çıkmaktadır. Ortada çocuklar için özel bir uygulama olmadığı gibi en son olarak bir

kararname ile üretilen adli destek görevlisin de diploması olmayan pedagog ve psikolog tarafından SİR'nun düzenlenmesi mümkün olması da bir şiddet örneği olabilmektedir. Aynı zamanda sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı dahil sosyal hakların engellenmesi ile adil yargılama hakkı da zedelenebilmektedir.

Diğer taraftan önemli olgulardan biri olan gençlik suçluluğu ve adalet sistemin işleyişinde halen yaşanan yapısal sorunlar ile birlikte en azından % 20 oranda ki tekrar suç olgusu ve buna dayalı olarak suç makinası haline dönüşmesinin de nedenidir. Ancak SSÇ gibi tanım ile halen yüzbinlerce, lekelenme /damgalamanın engellenmesi ve SİR ile yaşanan yozlaşmanın ortadan kalması için somut bir hedef reformlar arasında söz konusu değildir. Aksine mevcudun devamına yönelik çeşitli palyatif uygulamalarla ile geçiştirilmek istenmektedir. Yaşanan sorunların cezaların arttırılması bir çözüm olarak halen öne çıkarken bu durum, hem bakış ve kalite hem de çocukların üstün yararının içselleşmesi ile de orantılıdır.

Ayrıca medeni/yurttaş hukuk açısından yetki ve görevin ceza hukukunun ön plana çıkmasıyla böyle bir garabetlik 20 yıldan beri söz konusudur. Bazı illerde kurulmuş olan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri dahil ceza mahkeme ve suç karar türüne göre dosya, sanık ve suç sayıları,¹¹ ve suç karar türü, cinsiyet, yaş ve uyruk göre dosya, sanık ve suç sayıları ise diğer bilgiler arasındadır. Çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri için 2024 yılında ki çocuk ve genç sayısı ise 55.135'tir. Ayrıca 24.684'ü 12-14 ve 78.992'si ise 15-17 yaş grubu dahil toplam 134.127 sanık çocuk ve genç sayısına yönelik kararlar alınmıştır. SİR raporu düzenlenmeden alınan kararlar arasında 19.585'i için beraat kararı verildiği görülmektedir. Ancak bu süreçteki çocuklar SSÇ ile damgalanmakta/lekelenmektedir. Bu çocuklar dahil ÇKK'nın nasıl kurban olduğu bu sayılarda yansımaktadır. Özellikle çocuk ve gençlerin savunmasız bırakılması dahil yine bu kararlar arasında %15 oranında bir beraat kararı ile ön plana çıkarken bu karara yapılan ortaklık aynı zamanda sorgulanması gereken önemli bilgidir.

Ayrıca 15-17 yaş grubu için 15.101 ile beraat kararı söz konusudur. Yaş grubu açısından %77 oranında beraat öne çıkmaktadır. Yargılamadaki sürenin oldukça uzun olması ve genel mahkemeler tarafından özgürlüklerin kısıtlanması veya alternatif uygulamalardan kaçınılması müdafileri daha önemli kılmaktadır. Ayrıca mahkumiyet ile ilgili kararlar arasında 12-14 yaş grubu için 5.889 ve 15-17 yaş grubu için 24.714'ü olmak üzere genel toplam 12-18 yaş grubu için toplam 30.603 mahkumiyet kararı bilgilere yansımaktadır. %22'lik bir oranda mahkumiyet kararı öne çıkarken bunların arasında 15-17 grubu için mahkumiyet kararı oranı ise %81'dir. Özellikle mahkumiyet kararı ÇKK/35 kapsamında SSÇ ve SİR ile de doğrudan ilgilidir. Hem gençlik dönemi hem de sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkat edilmediği bir durum başta ÇHS ve ASŞ açısından dikkat edilmemesi çocukların üstün yararı ve adil yargılama hakkını da işlevsiz kılabilmesi aynı zamanda müdafî ile ilgili görev ile orantılıdır. Özellikle çocukların üstün yararını somutlamak amacıyla öne çıkan SİR dahil sosyal hizmet konusundaki körleşme süre gelmektedir. Bu yozlaşma arasında, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı aslında çocuklar ve gençler için bir şans sunmaktadır. Bu yöndeki karar için denetimli serbestlik uygulaması ve sosyal hizmet yöntem ve araçlarını önemli kılmaktadır. 12-14 yaş grubu için 6.862 ve 15-17 yaş grubu için 26.396 olmak üzere toplam 33.258 çocuk ve genç için bir şans verilmesi dahil bu karar ise %25 oranındadır. Uygulamalar ve tekrar suç işleme açısından uyuşturucu kullanma ile ilgili TCK/191. maddesi ve de ÇKK öne çıkan sağlık dahil koruyucu ve destek için tedbir kararları, hem SİR ve uygulamaları hem

11 2.7 Ceza mahkemelerinde mahkeme ve suç karar türüne göre dosya, sanık ve suç sayıları, 2024 Sf.89

2.9 Ceza mahkemelerinde suç karar türü, cinsiyet, yaş ve uyruğa göre dosya, sanık ve suç sayıları, 2024 Sf.91

de adalet yönetimini daha da önemli kılmaktadır. ÇKK ve TCK/31 maddesi ile hem bu karar ve hem de beraat kararı olarak %15 birlikte %40'a ek olarak diğer kararlar için toplam 22.224 de mahkumiyet kararının dışında bir uygulama öne çıkmaktadır. Diğer kararlar için %15 oranı ile birlikte ÇHS ve Anayasa'nın 38. maddesine rağmen haklarındaki suçlama yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılması ilkesinin korunmaması bağlamında SSÇ şeklinde garabet tanım adalet sistemini aynı zamanda ucube kılmaktadır.

Gençlik suçluluğunun ve dönemlerin savunuculuk boyutu dahil dikkat edilmemesi ve ucube sistem ve araçlarla diğer tablolar arasında ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların dosya ve suç sayıları da yine diğer bilgiler arasındadır.¹² Bu bilgiler arasında 87.793 olmak üzere toplam 177.907 SSÇ şeklinde bilgide yer alırken geçen yıldan devir sayısı 80.230'dir. Bu yönde bir iş yoğunluğu bir sorun olarak ayrıca öne çıkmaktadır. Yine bu bilgiler arasında ceza mahkemelerinde SSÇ (sanık) hakkında karara bağlanan dosya ve suç sayıları ile ilgili bilgi de ise SSÇ sayısı (106.723)'tür. Mahkumiyet kararı (30.348) ve beraat sayısı (20.321)'dir. Kararlar arasında mahkumiyet kararı 30.348 olmak üzere %27 oranındadır. Beraat kararı ise 20.331 ve %19 oranındadır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) ise 34.641 ve %32 oranındadır. Dolayısıyla ve sadece 30.348 çocuk dışındaki çocuk ve gençler için ÇHS'ne rağmen adalet yönetiminde soruşturma evresi dışında suçu kesinleşmemiş çocukların suça sürüklenen çocuk şeklinde nasıl damgalandığı ve lekeliendirildiği bakış aynı zamanda adalet ve hukuktan nasıl uzak olduğunu somutlamaktadır. Bu sayılar diğer sayılar ile de çelişmektedir. Ortaya bir ucube adalet sistemi öne çıkarken çocukların üstün yararı özellikle SİR ile birlikte işlevsiz ve anlamsız kılınmaktadır. İnsanlığı da değersiz kılabilir. Masumiyet karinesine aykırılıkla birlikte savunmasız bırakılarak nasıl ihlal edildiğinin de somut örneğidir. AB Projeleri ve UNICEF ise önemli aktördür. Özellikle ÇKK yönelik öne çıkan “Sosyal Çalışma Görevlileri için Eğitim Kitabı” ile yapılan katkılarla çocuklara halen çifte standartla bakabilmektedir. ÇHS korumak yerine bu amaç ile SİR raporunun işlevsiz kılınması alınan kararları bu açıdan anlamlı ve önemli kılmaktadır.

Tablolar arasında çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri dahil ceza mahkemelerinde SSÇ suç türlerine göre gelen dosya ve suç sayıları ile ilgili bilgiler arasında SSÇ (sanık) sayısı ise **258.212**'dir. Sayılar arasındaki kargaşa arasında önemli bir sayı olup yıl içinde açılan sayı 126.047'dir. Bozulup gelen sayısı ise 12.486'dır. Geçen yıldan devir sayısı 119.679'dur. Bunların arasında TCK/81 ve 85 maddeleri açısından ölüm dahil genel toplam sanık sayısı 3.201'dir. TCK/102-105 maddeler için cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile ilgili olarak toplam 12.372 çocuğun yargılandığı ve karar verildiği görülmektedir.

Tablo 3: SSÇ Suç Türlerine Göre Gelen ve Karara Bağlanan Dosya/Suç Sayıları (2024)

Kategori	Gelen Dosya/Suç Sayısı	Karara Bağlanan Sayı	Açıklama
Toplam SSÇ (Sanık)	258.212	134.383	Yıl içi açılan: 126.047; bozulup gelen: 12.486; devir: 119.679
Hayata Karşı Suçlar (TCK 81-85)	3.201 (sanık)	1.374	Ölüm dahil
Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar (TCK 102-105)	12.372 (sanık)	6.301	-
Mahkumiyet (Genel)	-	41.488 (%31)	-

¹² 2.21 Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.107

2.22 Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocuklar hakkında karara bağlanan dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.107

2.24 Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların suç türlerine göre gelen dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.108

2.25 Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların suç türlerine göre karara bağlanan dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.109

Kategori	Gelen Dosya/Suç Sayısı	Karara Bağlanan Sayı	Açıklama
Beraat (Genel)	-	25.662 (%19)	-
Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması (Genel)	-		

Ayrıca ceza mahkemelerinde SSCÇ'nin suç türlerine göre karara bağlanan dosya ve suç sayıları arasında görüldüğü gibi toplam karara bağlanan sayısı ise 134.383'tür. Bunların arasında TCK/81-85 maddeleri için (Hayata Karşı Suçlar) toplam 1.374 olup TCK/102-105 maddeleri için (Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar) için toplam 6.301 çocuk için karar verildiği görülmektedir. Yine bu bilgiler dahil mahkumiyet için toplam 41.488 karar alınmıştır. %31 oranındadır olup beraat sayısı ise 25.662'dir. %19 oranında olup hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ise 41.289'dur. %30 oranındadır olup diğer kararlar ise 25.944'tür. %19 oranında bir durum ÇKK ve TCK/31 maddesinin yansımasıdır. SSCÇ tanım dahil çatışma ile bir kurbanlaşma söz konusudur. Bu bağlamında böyle bir damgalama ve lekelemede SİR'nin nasıl yozlaştırıldığına da yansımasıdır.

Diğer ceza mahkemeleri arasında ise asliye ceza mahkemesindeki (sanık) çocuk sayısı (36.910) olup ağır ceza mahkemesindeki (sanık) çocuk sayısı (10.481)'dir. Halen çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinin yaygınlaşmaması nedeniyle söz konusu toplam (47.391) dışında genel mahkemeler dahil tarafından genel toplam olarak (96.987) çocuğun yargılandığı açıklanmaktadır. Dolayısıyla %49 oranında çocuk ve gençler halen genel mahkemelerce yargılanması ve bu damgalamaya ve lekelemeye yönelik tepkisizlik çocuk haklarından nasıl uzak olduğunu öne çıkarmaktadır. Çocukların korunmamasıyla da öne çıkan SİR açısından nasıl bir araç olduğunu da yansıtmaktadır.

Yine bu tablodaki bilgiler göre 12-14 yaş arası sanık çocuk sayısı ise (21 299) olup suç sayısı ise (44 216) dir. 15-17 arası için (71 988) olup suç sayısı ise (146 482) dir. 12-17 yaş arasındaki toplam sanık çocuk sayısı (93.287) olup ortada çocuk suçluluğu ve sorunu olmadığı gibi % 75 oranında bir gençlik suçluluğu ve sorunu öne çıkmaktadır. Bu arada karar verenler arasında 15-17 yaş gurubu için Pekin Kuralında öne çıkarılan sosyal inceleme raporunun dikkat edilmemesi ve yetişkinler gibi cezalandırılması gibi bir hedef aynı zamanda suçların tekrar edilmesine yardımcı olabilmektedir.

2024 yılı içinde hem soruşturma hemde kovuşturma evresinde denetimli serbestlik uygulaması ve mesleki boyut ve önemin sosyal hizmet açısından dikkat edilmemesi ve yozlaşma ve de sistemsel çürüme diğer bir etken olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca uygulamanın önemli bir aktörü olan ve kısaca CMK Avukatları ile ilgili üstlenilen görev ve bakış aynı zamanda çocukların korunması ve CHS'ne karşı saygı ile de orantılıdır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Sonuç olarak adalet yönetiminde öne çıkarılan ÇKK ve TCK/31 maddesi kapsamında 2024 yılı için yapılar katkılar ve çeşitli ortaklıklarla birlikte böyle bir resim ortaya çıkmaktadır. 20 içinde geline bir nokta olup soruşturma evresinde ki çocuk genç sayısı görüldüğü gibi sadece 622.728 dir. Kovuşturma evresindeki sayı ise sadece 258.212 dir. İkisi birlikte ele alındığında genel toplam olarak sadece 880.940 çocuk ve genç için bir damgalama ve lekeleme CHS'ne rağmen süre gelmektedir. Ortada % 70-75 oranında gençlik suçluluğu söz konusudur. Ayrıca sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkat edilmemesi ve cezalandırmak amacıyla hukukun arkasından dolanılması konusundaki tepkisizlik insan hakları sorunu

olarak öne çıkmaktadır.Bu yönde ki ortaklıklar ile birlikte sosyal hizmetin yozlaştırılmasıyla çocukların korunması da engellenirken , bu keyfilikler arasında sadece 279 620 mağdur kurban çocuk olmak üzere adalet sistemine giren toplam sayı sadece 1.160.560 dır. Toplumda fark edilmeyenlerdir. ÇHS adına çocuklar sadece araç olurken her birinin ayrı bir öyküsü aynı zamanda geleceklerini de bu şekilde belirlemektedir.

Genel Adalet Sistemi Toplamları (Soruşturma, Kovuşturma ve Mağdurlar, 2024)

Kategori	Sayı	Açıklama
Soruşturma Evresi Çocuk/Genç Sayısı	622.728	ÇKK ve TCK/31 kapsamında
Kovuşturma Evresi Sayısı	258.212	-
Toplam Damgalama/Lekeleme	880.940	%70-75 gençlik suçluluğu
Mağdur/Kurban Çocuk Sayısı	279.620	-
Sisteme Giren Toplam Sayı	1.160.560	ÇKK ve TCK/31 kurbanları

Dolayısıyla 2024 yılı için adalet sistemine giren sadece 1.160.560 çocuk için ortaya çıkan resim aynı zamanda ÇKKve TCK/31 maddesinin de açıkça kurbanlarıdır. Her birinin ayrı ayrı bir öykü halen ÇKK ve TCK/31 madde ile de şekillenmektedir. Çocukların korunmasız bırakılması ve çocukların üstün yararının özellikle SİR ile işlevsiz ve anlamsız kılınması için UNICEF ve TBB ile yapılan katkılar da değerlendirilmesi gereken konular arasındadır.Görüldüğü gibi Türkiye'de çocuk adalet sistemindeki yapısal sorunları, özellikle ceza hukukunun medeni/yurttaş hukuku (medeni hukuk) açısından yetki ve görevi de gölgelemektedir. Bu acı ve acıtıcı durum , 20 yıldır devam eden bir "garabet" (absürtlük) insan hakları açısından da nitelendirilmesi mümkün olabilmektedir.. Çünkü ceza hukuku odaklı yaklaşım vicdana bakmak içinde bir aynadır.Çocukların korunmasını ÇKK,ÇHS ve üstün yararını ön plana çıkarmak yerine, onları SSC (suça sürüklenen çocuk) etiketiyle damgalama ve lekeleme aynen bu şekilde devam edebilmektedir.Anayasa'nın 38. maddesiyle korunan masumiyet karinesini (suçlama sabit olana kadar masumiyet) halen ihlal edilmekte ve halen adil yargılama hakkının da anlamsız ve değersiz kılmaktadır. Zira soruşturma aşamasında bile çocuklar suçlu gibi etiketlenmesi korumasız ve savanmasız bırakılması konusunda ki tepkisizlik ve alışkanlık, hukuktan ve adaletten uzaklaşılmasına da yardım edebilmektedir.

Ayrıca hukuksal açıdan ve bakış usü hukuk içinde öncelik olup medeni yurttaş)hukuk kapsamında çocukların ve sosyal haklarında bu açıdan korunması arasında çocukların üstün yararı için öne çıkan SİR gibi bir raporlama bir asırdan beri ceza hukukun önüne çıkarılmıştır.Buna rağmen halen ceza hukukuyla çakışma ve çatışma için de olması önemli bir insan sorun kaynağıdır.ÇHS ne kaynaklık yapan Pekin Kuralları (Kural 16), sosyal inceleme raporlarının hazırlanmasını zorunlu kılar; ancak Türkiye'de bu raporlar genellikle sosyal hizmet eğitimi almamış "adli destek görevlileri" tarafından hazırlanması adil yargılama hakkı ve hukuksal koruma açısından sorgulanmasını gerektirmektedir.Özellikle soruşturma evresinde %52,7 oranında kovuşturmaya yer olmadığına karar ile birlikte "SÇG" etiketiyle yüzbinlerce çocuk damgalanmasında CMK Avukatları ve bakış sorunun parçası da olabilmektedir.

Çocuklar dahil hatalar ile birlikte eğitimin öğrenmesi gençlik suçluluğu içinde önceliklidir. Şans verilmesi yerine çocukların geleceklerinin karartılmasının da, çeşitli çeşitli,yeni yeni sosyal ve psikolojik sorunlara da gebe dir. 2024 verileri ile 15-17 yaş grubundaki gençler ile öne çıkan gençlik suçluluğunda sosyoekonomik eşitsizlikler, akran etkileri ve eğitim eksiklikleriyle bağlantılı olduğunu yansıtmaktadır. Damgalama ve özellikle kovuşturmaya yer olmayan vakalar ise ciddi bir

sorun kaynağıdır. Adalet yönetimdeki soruşturma ve kovuşturma evresinde sadece 880.940 çocuk ve gençlere yönelik SİR' daki eksiklikle suç mağduru ve korunma ihtiyacı olan 279 620 çocukta dahil olup çocuk ve çocuk mahkemelerinin bile sınırlı kullanımı, ÇHS (Madde 40) ve Pekin Kuralları'na uyum ve adaleti de zorlaştırabilmektedir.

Özellikle 2024 yılında Türkiye'de suç türleri arasında yaralama (%40,4) ve hırsızlık (%16,6) öne çıkmaktadır. 15-17 yaş grubundaki erkek çocuklar suçluluğun çoğunluğunu oluştururken, damgalama ve SİR ile eksiklik ciddi bir sorundur. Adli süreçlerdeki toplam çocuk sayısı **823.807**'na ulaşırken böyle bir damgalama her şeyinde önüne çıkabilmektedir. İnsancıl bakış, evrensel değer ve ilkeler yerine halen sahip olan hukuksal bakış öne çıkarken tutuklama süreçlerinde raporların dikkate alınmaması en acı ve acıtıcı gerçeklerdendir. Adalet sisteminin de yer alan denetimli serbestlik uygulamalarında ki mesleki boyutta ki yetersizliğin yanı sıra sosyal hizmet konusunda eksiklikleri içeren bu süreçte CMK avukatlarının rolü de bu süreçte sınırlanabilmektedir.

Dolayısıyla ÇHS'ne rağmen SİR raporu olmadan karar verilmesi insan hakları sorunu olup çocukların sosyal koşullarını (gençlik dönemi, yaşam ortamı) göz ardı ederek nasıl savunmasız bırakması bu resimde yansıyabilmektedir. Medeni hukuku bağlamı ve görevini (koruyucu tedbirler, alternatif yaptırımlar) ceza hukukuna devretmesiyle ; %49 oranında çocuklar genel mahkemelerde yargılanırken, sosyal hizmet konusunda yetkinliğin aranılmaması, adaleti de doğrudan etkilemektedir. Bu bakış ile halen bu duruma yönelik tepkisizlik ve hukuksal eylemsizlik hali diğer önemli bir insan hakları sorunudur.

Adalet sistemi ve yönetim açısından ÇKK ve TCK/31.madde ile çatışma içinde olup adalet yönetimin de ki her iki evre de, çocuk ve gençler ile ilgili sayılar arasında ki tutarsızlıklar ve kargaşa ciddiyet ve sorumluluk ile yansımaktadır. Bu arada bir iş yoğunluğu da görülmektedir. Uyuşturucu (TCK/191) gibi suçlarda koruyucu tedbirler (sağlık, destek) yerine ceza ağırlıklı yaklaşım, tekrar suç riskini de artırmaktadır. AB ve UNICEF gibi aktörlerin katkıları (eğitim kitapları) rağmen çifte standartlar ise devam ediyor; çocuklar kurbanlaşıırken (cinsel suçlarda sistem de ucubeleşmesi aynı zamanda adil yargılama hakkı ve (ASS) dahil nasıl işlevsiz kılması bu resimde yansımaktadır.

Bu şekilde ÇHS adına yozlaşmış garabet (absürtlük) ve hukuksal sakatlıklar ile birlikte özellikle gençlik dönemini yok sayarken bilim adına yapılan çeviri yanlışlıkları ve de kavram kargaşaları ile gençler için bir yargılama sürecinde “adalet” beklemek toplumsal bir yanıltmayı da beslemektedir. Cezalandırmaya odaklı bakış halen öne çıkarken insan hakları ve savunuculuk ile çocuklar dahil güçsüz ve yoksunların kamusal açıdan korunması için sosyal hizmet odaklı bir yapılanma konusundaki eksiklik ise öncelikli bir sorun kaynağıdır. Aynı zamanda insan ve insan hakları sorunudur. Halen adalet yönetiminde yetkinliğin, liyakatın bu açıdan aranılmaması , bu yönde bir ihtiyacı da ortaya çıkarken, acil bir şekilde giderilmesi anayasal görev ile birlikte gerekmektedir.

Bunun için önce “insan” ve çocuğa özne olarak bakabilmesi ise diğer önemli bir ihtiyaçtır. Ayrıca insan haklarını korumak gibi görev ve evrensel sosyal hizmetler açısından özellikle sosyal çalışmacılar için alınan kararlar ile ayrı ve özel bir görev söz konusudur. Hem bu görev hem de SİR gibi bilgi ile karar verilmesinin engellenmesi için süre gelen ortaklık , adalet ve hukuktan nasıl uzaklaştırıldığını da yansıtmaktadır.

Özellikle bu yönde Avrupa Konseyi tarafından söz konusu kararların hukuk dünyası tarafından ele alınmak istenmemesi önemli etkenlerdendir. Hukuksal koruma açısından çocukların halen

savunmasız bırakılması da bu şekilde sağlanabilmektedir. Türkiye'de çocuk adalet sistemindeki yapısal sorunları, özellikle ceza hukukunun medeni/yurttaş hukuku (medeni hukuk) açısından yetki ve görev dağılımını gölgelemesinin ele alınması insan hakları için görev yapmaktadır. Bu etkenler ile birlikte halen eksik olan gençlik adalet yönetimi açısından asgari standartlara dayalı kurallar ile birlikte CHS ve de ASS da öne çıkan değer ve ilkelerin korunmasını da öne çıkarmaktadır. Yapısal eksikliklerle çocuk ve gençler için yaşatılan ve yaşanan sorunlar, etkenler aynı zamanda ,çözümleri ile birlikte içermektedir.

2024 TÜİK ve Adalet Bakanlığı istatistikleri, Türkiye'deki çocuk ve gençlik adalet sisteminin endişe verici durumunu ortaya koymaktadır. Özellikle Çocuk haklarına (ÇHS, Pekin Kuralları) uygun bir adalet sistemi için ciddi acil düzenlemeye ihtiyaç duyulamaktadır. Cezalandırmaların artırılması çözüm olmadığı gibi sorunları daha da derinleştirecektir. Sosyal hizmetin adaletin tamamlayıcı olması gibi halen eksik olan boyutun giderilmesi ile birlikte sosyal koruma, rehabilitasyon ve önleyici politikalar önceliklendirilmelidir. TÜİK verileri dahil bu alanda bütünsel bir ulusal strateji ihtiyacını da vurgulamaktadır. 02.10.2025

SHU Nihat Tarımeri ¹³

NOT: Bazı bilgilerinde birlikte değerlendirilmesi bütünü anlamaya yardımcı olmaktadır.

1. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/yeni-adli-yilda-cocuklarin-karanlik-kaderi-suca-suruklenen-cocuk-ve-masumiyet-karinesine-ragmen-bir-sistemin-curutulmesi-ve-kotulugun-20-yillik-cigligi/>
2. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-ile-adaletin-aracsallasmasin-da-diversion-uygulamasi-ve-bu-panoramada-adaleti-aramak-icin-cagri/>
3. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklari-adina-cocuklari-ve-toplumu-kandirmayin-cocuklara-kiymayin-1-sosyal-hizmetleri-de-yozlastirmis-sosyal-calismama-gorevlisi-ile-cocuk-haklari-ve-insan-haklarini-e/>
4. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-1/>